

SÜNDMUSED

ENUT-i UUDISED 2/04

Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskuse väljaanne nr. 12

ENUT-i UUDISED 2/04

Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskuse väljaanne nr. 12

Sisukord

lk 1	Toimetajalt
lk 2	Prostitutsioon - normaalne nähtus või ühiskondlik probleem? <i>Marion Pajumets</i>
lk 4	Euroopa Naiste Lobby juhatus koosolek 31.01.-1.02.04 Brüsselis <i>Reet Laja</i>
lk 5	Prostitutsiooni käsitlemine meedias <i>Marion Pajumets</i>
lk 6	Kui lööb, siis armastab - murdmist vajav müüt <i>Katri Tammekand</i>
lk 6	Kuidas ennetada inimkaubandust - seminar noorsootöötajatele ja õpetajatele <i>Eha Reitemann</i>
lk 7	Soolise võrdõiguslikkuse seadus võeti vastu <i>Eha Reitemann</i>
lk 8	ENÜ tegemistest <i>Eha Reitemann</i>
lk 9	Euroopa Naiste Lobby president Lydia la Rivière-Zijdsel Eestis <i>Ilvi Jõe-Cannon</i>
lk 10	ENUT-i liikmete üldkoosolek <i>Ilvi Jõe-Cannon</i>
lk 10	ENUT-i töötajatest
lk 11	Konverents "Naiste Euroopa" Oslos
lk 11	Esseekonkurss noortele
lk 11	Raamatukogu uudised <i>Marju Järve</i>
lk 12	Sündmused

Toimetajalt

ENUT-i Uudised jätkavad selles numbris prostitutsiooni ja inimkaubitsemise teemat. Marion Pajumets võtab kokku uurimisprojekti "Prostitutsioon - kas ühiskondlik probleem?" raporti, mis põhineb eelmisel kevadel läbiviidud intervjuudel kolme Balti riigi ja Loode-Venemaa arvamusiandjatega. Suhtumine prostitutsioonipoliitikasse on ilmeka näide meie ühiskonna arengust. Teises artiklis toob sama autor välja seksiäri sotsiaal-majandusliku konteksti ja meedia vastutuse, mis olid arutlusele ajakirjanikele mõeldud seminaril. Eha Reitemann kiidab ENUT-i ja *Living for Tomorrow* ühisseminari noorsootöötajatele ja õpetajatele, kel töös noortega on võimalus anda oma panus inimkaubitsemise ennetamiseks.

Katri Tammekand kirjutab TPÜ sotsiaalteaduskonna ja üliõpilasnõukogu katsest murda veel üks naiste vaba arengut piirav müüt, mis õigustab naiste vastast vägivalda paarisuhtes: "Kui lööb, siis armastab". Lisaks uurijatele lõi seminaril kaasa Ugala teater Eve Ensleri kuulsalt etendusega "Vagiina monoloogid".

Loomulikult anname ülevaate ENUT-i viimase aja tähtsamatest tegemistest ja infot Eesti Naisteühenduste Ümarlauda (ENÜ), Euroopa Naiste Lobby ja teisi naisorganisatsioone puudutavatest teemadest ja sündmustest. Sel kevadel on nimelt naisorganisatsioonid mitmel rindel aktiivselt kaasa löönud. Ühelt poolt Brüsselis Euroopa Naiste Lobby tegevust jälgides ja *lobby*-tööd õppides, teiselt poolt koduses Riigikogus prostitutsiooni tõkestavaid seadusi nõudes.

Uue etapi alguseks ongi Soolise võrdõiguslikkuse seaduse vastuvõtmine, millest kirjutab Eha Reitemann.

Meie uutest töötajatest ja tegemistest saate lugeda viimastelt lehekülgedelt. ENUT-i raamatukogus on hajameelsete rõõmuks välja kuulutatud viivisevaba kuu. Head lugemist!

Olete oodatud

SOOUURINGUTE LISAERIALA JA ARIADNE LÕNGA

esitlemisele 7. mail kell 15.00 TPÜ ruumis P-412.

KAVA

Sissejuhatavat sõnavõtt - prof **Peeter Normak**

Soouuringute lisaeriala tutvustab prof **Jüri Kruusvall** Erialaõppejõud ja üliõpilased räägivad, mis neile tähtis tundub.
Näidatakse pilte. Esitatakse **küsimusi**. Nurisetakse.

Heidame pilgu lisaeriala ja ajakirja tulevikku.

Ariadne Lõnga (4. aastakäik) uut numbrit esitleb toimetaja **Mirjam Hinrikus**. Avaldatakse arvamust ja kiidetakse üksteise artikleid.

Pärast pakutakse ENUT-is kohvi ja müüakse **Ariadne Lõnga**, muud **ohtlik-feministlikku kirjandust** ja atribuutikat ning jagatakse värsket **ENUT-i Uudiste** numbrit.

Eesti Naisuurimis- ja Teabekeskus
tel 640 9173, enut@enut.ee

20.-21. aprillil viibis Tallinnas USA külalislektor Rani Hong

Kahepäevase Eestis viibimise jooksul oli Rani Hongi loengut "Kas sa müüsid mu maha?" võimalik kuulata ka Tallinna Pedagoogikaülikoolis 21.aprillil algusega kell 10.00. Lapsena inimkaubitsemise ohvriks langenud Rani Hong kasutab oma isiklikku lugu, et aidata oma saatusekaaslastel kõikjal maailmas. Vt Shared Hope International www.sharedhope.org

Üritus toimus tänu Ameerika saatkonna ja ENUTi koostööle.

ENUT-i KONTAKT

Narva mnt. 25-410,

Tallinn 10120

Tel./ Fax (+372) 6409173

www.enut.eeE-post: enut@enut.ee

Käesoleva numbriga väljaandmist toetab Norra Välisministeeriumi programm

Plan of Action for Candidate Countries to the EU

Toimetaja ja küljendus: Selve Ringmaa

Prostitutsioon – normaalne nähtus või ühiskondlik probleem?

Balti riikide ja Loode-Venemaa arvamusiidrite hoiakud

Marion Pajumets,
ENUT-i sotsioloog

Tänaseks on valmis uurimusprojekti „Prostitutsioon – kas ühiskondlik probleem?“ raport. Eelmisel kevadel intervjueriti kolme Balti riigi ja Loode-Venemaa arvamusiidreid, et saada teada nende suhtumisi prostitutsiooni ja võimalikesse prostitutsioonipoliitikatesse. Kokku vesteldi pool-struktureeritud intervjuude käigus 60 arvamusiidriga. Nende seas olid tipp-poliitikud, riikliku ja kolmanda sektori juhtivametnikud, meediategelased /analüütikud ning ärimehed. Projekti juhtis Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus ning Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse büroo ning toetas Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Prostitutsioonipoliitika kui riigi arengusuuna indikaator

Prostitutsioon on nähtus, mis eksisteerib kõikjal maailmas. Peamine vahe seisneb mitte selle olemasolus või puudumises, vaid ühe või teise riigi poliitilises hinnangus prostitutsioonile. See hinnang näitab millise riigiga on tegu.

Uurisime, kas arvamusiidrid kui ühiskonna vedurid toetavad sotsiaalset turvalisust ja soolist võrdõiguslikkust või elitismi ja röövkapitalismi? Teisisõnu, kas suund on solidaarse ning kõiki inimesi hõlmava riigi või minimaalriigi poole. Prostitutsioonipoliitilised eelistused aitavad sellele põhimõttelisele ja sugugi mitte üksnes prostitutsiooni puutuvale küsimustele vastust leida. Lisaks siseriiklikele pikaajalistele mõjudele kannab prostitutsioonipoliitika ka rahvusvahelist sõnumit. Tegu on imagopoliitilise sammuga. Ning sealjuures on kaks valikut. Kas deklareeritakse, rahvusvahelisele üldsusele, et naised on riigi silmis kaup ja ekspordiartikkel või siis teine võimalus, et naised on inimesed, mitte asjad ja neil on riigi silmis inimväärikus, mitte tarbimisväärtus.

„Hea“ ja „halb“ seksiäri

Osa intervjuerituteist leidis, et seksi tarbekaubastamine kui selline on negatiivne nähtus, mille vastu riik peaks tõsiselt võitlema. Nad toonitasid, et inimsuhete asjastamine on alati alandav ja prostitutsioon on naistevastane vägivald. Miks? Selle taga on naiste ja meeste vaheline majanduslik ja poliitiline ebavõrdsus - ajalooliselt välja kujunenud ressursside ebaõiglane jaotumine – kõlas nende argument. Siin võib rääkida olemuslikust prostitutsioonikriitikast, mille kohaselt tegu ei ole mitte valikuga, vaid valikute puudumisega ja ühiskonna struktuuridesse sisse imbutunud naistevastase vägivalla vormiga.

Suur osa arvamusiidritest siiski ei käsitlenud seksiäri olemuslikult ja paratamatult inimväärikust riivavana. Nad leidsid, et põhimõtteliselt on „hea“ ja „vabatahtlik“ prostitutsioon võimalik. Nende käsitluses oli seksi ost-müük võrdsete osapoolte omavaheline leping, mis sarnaneb põhimõtteliselt tavalistele äritehingutele. Probleemseks pidasid nad prostitutsiooni siis, kui sellega kaasnevad – haigused, prostituutide vastane vägivald, alaealiste hõivatus, riigiametnike korruptiivsus ning kui seksiäri korraldavad kuritegelikud grupeeringud. Samas tuleb tõdeda, et vaatamata „hea seksiäri“ võimalikuks pidamisele, tunnistasid ka „lepingu-mudeli“ toetajad, et seksiäri on nende koduriigis probleemne, sest seniste meetmetega pole suudetud kaasnevaid nähtusi ohjeldada.

Inimõigused ja riigi roll nende kaitsel

Samuti nagu veendumused prostitutsiooni olemusest lahknesid arvamusiidrite arusaamad inimõigustest ja inimõiguste rikkumisest seoses prostitutsiooniga.

Prostitutsioonis olemuslikku probleemi nägevad arvamusiidrid leidsid, et seksiäri kui selline, rikub rängalt seksi müüja inimväärikust ja inimõigusi. Nad toonitasid, et riik peab tagama igale oma alamale majandusliku toimetuleku ilma, et keegi oleks sunnitud oma keha müüma.

Kuid küllalt suur osa arvamusiidritest käsitles inimõigusi ning riigi rolli nende kaitsmisel aga hoopis teisiti. Nad toonitasid, et igal täiskasvanul on võõrandamatu õigus iseseisvalt, ilma riigi sekkumiseta, otsustada, kas ta müüb või ei müü oma keha. Selle seisukoha järgi on seksiäri erasfääri kuuluv vabatahtlik leping ostja ja müüja vahel.

Seksi ostja õigustamine

On ju ilmselge et seksi ei ole võimalik müüa, kui puudub ostja. Ometi on ostjatest maailmas veel üsna vähe räägitud. Kuidas käsitlesid Eesti, Läti, Leedu ja Loode-Venemaa arvamusiidrid seksi ostja rolli seksiäris?

Üldiselt teise inimese keha ostmises probleemi ei nähtud. Mehe käitumist ja valikuid käsitleti sageli läbi bioloogilise determinismi prisma – meest käsitleti eelkõige füsioloogilise olendina, kellel tegelikult ei olegi erilisi valikuid, sest tema keha otsustab tema eest. Väga tavapärane oli prostitutsioonist rääkimine nii, et seksi ostjat üldse ei nimetatud. Selline käsitlusviis jättis intervjuerijatele mulje, nagu tegutsesid prostituudid küsitletavate hinnangul omapäi, omavahel.

Peamiselt Loode-Venemaa arvamusiidritest koosnev grupp seisid aga kirglikult mehe traditsioonilise ja bioloogilise õiguse eest seksi osta.

Kindlasti tuleb märkida, et seksi ostmise normaliseerimine, samas kui prostitutsiooni peetakse valdavalt siiski probleemiks näitab ühiskonna kahepalgelisust.

ENUT-i tegevdirektori kohusetäitja Ilvi Jõe-Cannon, esines konverentsil “Naiste Euroopa” 5.märtsil Oslos

Konverentsi organiseeris Euroopa Liikumine Norras. Teised sõnavõtjad olid: Lone Dybkjaer, Euroopa Parlamendi liige Taani Liberaalsest Parteist, kes rääkis naiste elust ja võrdõiguslikkusest Euroopa Liidus, Erna Solberg, Norra kohalike omavalitsuste ja regionaalarengu minister, kes küsis oma ettekandes, kas Norra on Euroopas kõrvale tõrjutud, ja Meylene Westerlund Panke, Rootsi Parlamendi Sotsiaaldemokraatliku partei liige, kes kõneles Rootsi 10 aasta pikkusest ajaloost Euroopa Liidus.

Ilvi-Jõe-Cannonil paluti kirjeldada Eesti naiste olukorda teema “Uued naised Euroopa Liidus” raames. Tema ettekanne on inglisekeelsena kättesaadav ENUT-i kodulehel: <http://www.enut.ee/enut.php?keel=ENG&id=15&uid=122>

RAAMATUKOGU UUDISED

Marju Järve
ENUT-i raamatukoguhoidja

Märtsi- ja aprillikuu on toonud raamatukokku 33 uut lugejat ning mitmeid uusi raamatuid.

Üle hulga aja oli võimalik raamatukokku tellida uusi raamatuid. Suur raamatutellimus (30 raamatut) sai teoks tänu Norra Välisministeeriumi projektile, kus raamatute ostmiseks oli ette nähtud korralik summa. Uute raamatute nimekirja aitasid koostada soo-uuringute lisaeriala õppejõud, eesotsas Tiina Raitviiriga, nende soovitude põhjal täienes ENUTi raamatukogu värsked ja sisuka teaduskirjandusega. Raamatuid on erinevaist naisuurimuse valdkondadest

– psühholoogia, kunst, majandus, religioon, keeleteadus, meedia, sotsioloogia, ajalugu jt. Uute raamatute nimekirjaga saate tutvuda meie koduleheküljel: <http://www.enut.ee/enut.php?id=17> ning raamatute endiga

Head algavat suve kõigile!

Esseekonkurss teemal “Prostitutsioon – kas pakkumise või nõudluse küsimus?”

Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus kutsub üles noori vanuses 16-23 arutlema prostitutsiooni eri aspektide ja nende tähenduse üle.

Oodatud on kirjutised pikkusega kuni 7000 tähemärki ehk 3 lehekülge, reavahe 1,5 ja kiri 12 punkti.

Esseede tähtaeg on 3.mai. Kirjutised palume saata aadressile esseekonkurss@hotmail.com

Parimatele on auhinnaks raamatud. Autasustamine toimub Narva-Jõesuus korraldataval inimkaubanduse teemalisel seminaril maikuu. Auhinnatud tööd avaldatakse ENUTi koduleheküljel.

Esseekonkurssi toetab Põhjamaade Ministrite Nõukogu.

Täpsem info: Kersti Järve, tel. 58 031 535

Marju Järve, ENUT-i raamatukoguhoidja

raamatukogus kohapeal.

Sama projekti raames õnnestus ENUT-il üle pika aja vormistada ka ajakirjatellimus. Journal of Women's Studies Quarterly (väljaandja Women's Press, New York) kolmeks aastaks ning Nordic Journal of Women's Studies (NORA) kaheks aastaks. Journal of Women's Studies Quarterly esimene tellitud number on raamatukogus juba kättesaadav.

Hea uudis kõigile, kes mingil põhjusel on hiljaks jäänud laenatud raamatute tagastamisega ENUT-i raamatukogule - terve maikuu võtame raamatuid vastu viivisevabalt! Meeldetuletuseks veel, et nagu eelmistegi aastatel on ENUT-i raamatukogu juulis suvepuhkusel, vajadusel vormistame pikemad tagastamistähtajad.

Lugejad ENUT-i raamatukogus

ENUT-i liikmete üldkoosolek

Ilvi Jõe-Cannon
ENUT-i juhatuse liige

Liikmete üldkoosolek peeti 14.aprillil ENUT-is. Majandusaruanne näitas, et ENUT-i projektide kogueelarve 2003. aastal ulatus 1 miljoni kroonini.

Tähtsamate projektide hulgas: naiste infokeskuse arendamist ja regionaalseid seminare soolise võrdõiguslikkuse ning naiste ja laste inimkaubitsemise teemadel toetas Norra Välisministeerium; Balti- ja Põhjamaade inimkaubitsemise vastast kampaaniat toetas Põhjamaade Ministrite Nõukogu; Balti naiste infokeskuste koostööd toetas Põhjamaade

ENUT-i liikmete üldkoosolek 14.04.04

Ministrite Nõukogu; naistega inimkaubitsemisega võitlemist toetas Ameerika Ühendriikide Välisministeerium, ENUT-i infotehnoloogia uuendamist ja teenuste arendamist toetas Kanada saatkond, ajakirja Ariadne Lõng 4.aastakäigu väljaandmist toetas Avatud Eesti Fond ja Kultuurkapital; soo-uuringute lisaeriala toetas MamaCash, üle-eesilist koolitusseminaride sarja

ENUT-i töötajatest

Sel kuul läks meie sotsioloog Marion Pajumets sünnituseelsele puhkusele. Enne veel lõpetas ta uurimuse prostitutsioonist Balti riikides ja Loode-Venemaal, mida finantseeris Põhjamaade Ministrite Nõukogu. Uurimuse raportit esitleti 10.märtsil. Marion oli vastutav ka avalike suhete eest ENUT-i inimkaubitsemise vastase projekti raames, mida toetasid Ameerika Ühendriikide ja Norra välisministeeriumid

ENUT-il on alates 1.märtsist kaks uut infosekretäri: Triin Kurro ja Karin Soolep, mõlemad Tallinn Pedagoogikauilikooli tudengid. Koolitada ja praktilisi kogemusi anda sooküsimustest huvitatud tudengitele on

kodanikuühiskonna tutvustamiseks toetas BAPP.

Tegevusaruanne keskendus peamiselt eelpool nimetatud projektidele, lisaks oli olulisel kohal soolise võrdõiguslikkuse seaduse vastuvõtmise toetamine ja koostöö *European Women's Lobby*-ga Eesti täisliikmeks ettevalmistamiseks. Liikmed hindasid kõrgelt ENUT-i tööd, eriti soolise võrdõiguslikkuse seaduse järjekindlat lobitööd.

Tulevikuplaanidest niipalju, et kavatsetakse jätkata

tööd inimkaubitsemise ja prostitutsiooni teemadel, jälgida hiljutist vastuvõetud soolise võrdõiguslikkuse seadust, tugeda koostööd TPÜ-ga soo-uuringute lisaeriala ja ajakirja Ariadne Lõng teemadel, ning jätkata naiste infokeskuste koostööd nii Ida-Euroopaga, kui

Põhja- ja Baltimaadega.

Liikmete üldkoosolek võttis vastu juhatuse ettepanekud ENUT-i põhiseaduse muutmiseks ja valis professor Jüri Kruusvalli, Ilvi Jõe-Cannoni ja Leeni Hanssoni uuteks juhatuse liikmeteks. Juhatuse liikmena jätkavad eelmisest koosseisust ka Reet Laja (juhatuse esinaine), Eda Sepp, Leena Kurvet-Käosaar, ja Voldemar Kolga.

olnud üks ENUT-i missioonidest kogu tegevuse jooksul. Niisiis püüame selliseid võimalusi luua võimalikult paljudele tudengitele.

Marju Järve jätkab oma tööd ENUT-i raamatukoguhoidja ja alustab infokeskuse projektijuhina, olles ühtlasi lõpetamas oma õpinguid TPÜ psühholoogiaosakonnas. Selve Ringmaa on abiks ENUT-i Uudiste toimetamisel, samaaegselt Avatud Eesti Fondi võrdõiguslikkuse programmi koordineerides. Eha Reitelmann juhib ENUT-i naistega kaubitsemise vastast projekti ja tegeleb naisorganisatsioonide üle-eesilise koostöö küsimustega. Ilvi Jõe-Cannon on nüüdsest juhatuse liige ja lõpetab tegevdirektori kohuste täitmise.

Prostitutsioonipoliitilised eelistused

Kuidas suhtuti Eesti prostitutsioonipoliitikasse, mis keelab seksi vahendamise puudutamata üldjuhul ostmist ja müümist? Meie naaberriikide arvamused sageli ei teadnudki, millist mudelit Eesti kasutab ning eestlased ise iseloomustasid seda korduvalt kui poliitikat kõrvalehiilimist.

Samuti toetati üsna tagasihoidlikult seksiäri kõikide osapoolte tegevuse keelustamist - tegu on maailma vanima

Prostitutsiooniuuringu tutvustamine 10.03.2004
Ülle-Marika Papp, Võrdõiguslikkuse osakonna nõunik; Thomas Alslev Christensen, Põhjamaade Ministrite Nõukogu direktor; sotsiaalminister Marko Pomerants; Marion Pajumets, ENUT

ametiga, mida ei ole mitte kusagil mitte kunagi õnnestunud ära kaotada – kõlas peamine vastuargument sellele mudelile. Lisaks oletati, et kriminaliseerimine mitte ei kaota prostitutsiooni, vaid surub selle sügavamale põranda alla ning sellisel juhul on politseil seda praegusest raskem kontrollida ning prostituudid satuks veel rohkem omanike ja ostjate meelevalla.

Arvamused, kes nägid prostitutsioonis prostituudi inimväärkuse haavamist toetasid nn rootsimudelit, mis karistab lisaks vahendajale ka seksi ostjat. Samas nentisid nad tihti, et selline poliitiline pööre on nende kodumaal äärmiselt ebatõenäoline. Oletati, et poliitikud ei ole sellisest reformist huvitatud, et see käib nende tõekspidamiste vastu.

Suurem osa arvamused, kes nägid prostitutsioonis prostituudi inimväärkuse haavamist toetasid nn rootsimudelit, mis karistab lisaks vahendajale ka seksi ostjat. Samas nentisid nad tihti, et selline poliitiline pööre on nende kodumaal äärmiselt ebatõenäoline. Oletati, et poliitikud ei ole sellisest reformist huvitatud, et see käib nende tõekspidamiste vastu.

Tähelepanuväärne on asjaolu, et kõige populaarsemaks kujunes seksiäri legaliseerimine. Ja siin ei mänginud erilist rolli riigi religioosne taust või senine

prostitutsioonipoliitika. Üsna üksmeelselt kasutasid arvamused loogikat: prostitutsioon eksisteerib (järelkult) riik peaks selle olemasolu tunnustama (järelkult) riigi kohus on seksiäri reguleerida. Legaliseerimisega loodeti seksiäri kontrolli alla saada - panna piir lapsprostitutsioonile, organiseeritud kuritegevusele ning haiguste levikule prostituutide ja nende ostjate seast kõrvalistele isikutele.

Siin toonitaksin, et kui naaberriikide arvamused avaldasid aegajalt lootust, et seksiäri legaliseerimisega võib riik kopsaka summa, siis mitte ükski Eesti arvamused ei argumenteerinud eelmisel kevadel enam sedavõrd pragmaatilist ning küünilist. Eestlased rääkisid pigem probleemide ja sotsiaalse kahju ennetamisest kui rahalise kasu lootustest. Nad toonitasid, et prostitutsioon tuleb kuulutada sekstööks ja sekstööle tuleb laiendada tavapärase töö- ja sotsiaalkindlustuse standardid alates haigekassa liikmelisusest kuni pensionikindlustuseni välja. Arvati ka, et seksiäri riigistamisega lõpeb prostituutide vastane vägivald ning väheneb prostituutide ühiskondlik sildistamine.

Seaduskuulekuse küsimus

Kui veel tõsta esile erinevusi uurimisprojekti osalenud riikide arvamused seisukohtades, siis tuleks mainida ka Leedu ja Loode-Venemaa esindajate küllalt sagedast pessimistlikku hoiakut, mille kohaselt seadusi võib küll muuta, aga reaalsele olukorrale riigis ei oma see erilist mõju. Nad toonitasid, et deklareeritud õilsate väärtuste varjus jäävad ametnikud endiselt korruptiivseteks ning organiseeritud kuritegevus võimutseb häirimatult. Eesti ja Läti arvamused väärtustasid seadusi, seega ka võimalikke seadusmuudatusi, hoopis kõrgemalt ning omistasid nii oma koduriigi-institutsioonidele kui kaasmaalastele suuremat seaduskuulekust.

Kuidas edasi...

Kindlasti tuleks toonitada, et küllalt suur osa intervjueritustest seostas vähe – traditsioonilisi soorolle, tööturu soolist segregatsiooni, prostitutsiooni ja inimkaubandust vahel. Prostitutsiooni kiputi rebima selle sotsiaalsest, poliitilisest ja majanduslikust kontekstist välja. Näiteks räägiti inimkaubandusest kui jõhkra ülekohutust ning vägivaldast, prostitutsioonist seevastu kui vabameelse naise vaba tahte manifestatsioonist. Ja märkamata jäi sageli asjaolu, et inimkaubandus tarnib prostitutsioonile uusi naisi ja lapsi.

Seega tuleb edasistes prostitutsioonidiskussioonides prostitutsiooni kontekst lahti rääkida – tõmmata seoseid välisest üksteisest sõltumatute sotsiaalsete ja majanduslike nähtuste vahele.

Väga oluline punkt edasiseks on ka seksiäri legaliseerimise tegelike kogemuste analüüsimine. Riigistamise rooliselt suhtumatel Baltimaade ja Loode-Venemaa arvamused ei ole praegu piisavalt

informatsiooni näiteks Hollandi või Austraalia, Viktoria osariigi prostitutsiooni riigistamise tegelikest tagajärgedest. Näiteks mitmekordistus mõlemas nii legaalne kui illegaalne sekstööstus ja seda peamiselt alaealiste ning immigrandide hõivamise arvelt. Koos kvantitatiivse hüppega muutusid varem radikaalsed „teenuseliigid“ seksiaaris rutiinseteks. Üha suurenev konkurents ei luba prostituutidel uute teenuste pakkumisest keelduda isegi siis kui nende tervis ohus on.

Püüdes vastata artikli alguses püstitatud küsimusele tuleb tõdeda, et arvamusiidrite prostitutsioonipoliitilised eelistused ei luba kindlalt väita, et uuritud region liigub solidaarse ning inimkeskse riigimudeli suunas. Tõenäoliselt on tegu ka eelmise riigikorra pärandiga – arvamusiidrid reeglina ei argumenteerinud selliste terminitega nagu inimväärisk

Euroopa Naiste Lobby (European Women's Lobby – EWL) juhatuse koosolek 31.jaanuaril -1. veebruaril 2004.a. Brüsselis

Reet Laja
ENÜ eesistuja

Euroopa Naiste Lobby koosolekule oli kutsutud Eesti Naisteühenduste Ümarlaud, keda esindas ümarlaua eesistuja Reet Laja. 2004.a mais toimuvast koosolekust kutsutakse osa võtma esindaja MTÜ-st Naiste Koostöökett.

1. Koosolekul tehti kokkuvõtted 2003.a. oktoobris toimunud Euroopa Naiste Lobby (EWL) Assamblee töö tulemustes ja vastuvõetud otsustest. 2003.a Assamblee kogunemist peeti igati kordaläinuks. Meeldetuletuseks, et Assamblee 9.oktoobri istungil 2003 otsustati võtta Bulgaaria, Läti ja Ungari EWL täisliikmeks, kaks Eesti organisatsiooni (MTÜ Naiste Koostöökett ja Eesti Naisteühenduste Ümarlaud) EWL assotsieerunud liikmeks. Nimetatud Eesti organisatsioonidel tuleb täisliikmeks saamiseks sõlmida omavahel kokkulepe selle kohta, kuidas hakatakse esindama Eestit Euroopa Naiste Lobby töös.

2. Koosolekul alustati 2004.a. EWL Assamblee ettevalmistamist. Liikmesmaade ettepanekuid Assambleel arutamiseks võetakse vastu alates märtsist. Igal ettepanekul peab olema veel vähemalt ühe liikmesmaa toetus. Ettepanekud peavad olema realistlikud, selged ja peavad vastama EWL-i eesmärkidele ja seisukohtadele.

3. Võeti vastu EWL dokument ÜRO Naiste Staatuse Komisjoni 48-ndale istungile: “Naiste võrdne osalus konfliktide ennetamisel, juhtimisel ja otsustamisel ning konfliktijärgsel rahuehitamisel”.

- Võeti vastu EWL-i positsiooni kajastav dokument soolise vaatenurga integreerimise kohta EL-i immigratsioonipoliitikasse.

- Arutati dokumenti „Meeste ja poiste roll võrdõiguslikkuse saavutamisel“

või inimõigused. Neisse ei suhtutud kuigivõrd tõsiselt. Isegi kui inimõigustest räägiti, siis sageli äärmusliberaalselt – toonitades inimese õigust oma kehaga kaubelda. Loobudes inimõiguste diskursusest või seda pragmatiseerides õigustatakse minimaalriiki, kus inimene on ise ja üksipäini oma õnne ja ebaõnne sepp ning riik ei vastuta tema toimetuleku eest. Hiljuti turumajandusele orienteerunud riikides peame alles harjuma mõttega, et inimene ei ole üks asi asjade maailmas. Peame alles harjuma, et inimest ei iseloomusta mitte kaubanduslik väärtus, vaid inimväärisk. Ja riigil on kohustus seda hoida.

Uurimusprojekti Eesti raport on kättesaadav aadressil <http://www.enut.ee/lisa/raport-eesti.pdf> ja võrdlev raport aadressil [http://www.enut.ee/lisa/raport\[1\]\[1\].inglise.pdf](http://www.enut.ee/lisa/raport[1][1].inglise.pdf)

4. Arutati dokumenti “EL-i roll Peking+10 protsessis. EL-i soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2006-2010.

Koosolekust osavõtjaid informeeriti sellest, et ÜRO liikmesriikide valitsused on saanud küsimustikud Pekingi tegevusplatvormi (1995) ja Peaasamblee spetsiaalse istungi (2000) vastuvõetud otsuste täitmise kohta ning paluti aktiivselt reageerida valitsuste raportite ettevalmistamisele ja raportitele. Valitsusraportite esitamise tähtaeg on 30.aprill 2004.

5. EWL-i liikmete toetust vajab endiselt EL-i direktiivi “Naiste ja meeste võrdõiguslikkuse printsiibi rakendamine ligipääsul kaupadele ja teenustele ning nendega varustatusel“ eelnõu (SEC(2003)1213)

6. Arutati dokumenti “Naiste seksuaalsed õigused Euroopas” ja Daphne programmi 2004.

7. Käsitleti EWL selle aasta tegevusi, eelarvet ja lisafinantseerimise otsinguid. Fondide otsimiseks on loodud eraldi komitee. Liikmesmaad saavad lisaks liikmemaksule oma panuse anda EWL-i väljaannete oma kulul oma maade keeltesse tõlkimisega ja praktikantide saatmisega abiks EWL sekretariaati, samuti toetada materiaalselt “Naiste inimõiguste ja vägivalda vastu võitlemise” veebilehe ülespanekut ning tellides tasulisi koolitusi EWL-i sekretariaadilt. Igaüks võib teha ka isiklikke annetusi EWL-ile.

NB! Rohkem teavet Euroopa Naiste Lobby tegevuse kohta saad ENUT-ist või ENÜ eesistujalt EWL-i uudiseid vaata EWL-i kodulehelt (www.womenlobby.org) “EWL NewsFlash”

Reet Laja, ENÜ juhatuse

prostitutsiooni majanduspoliitilist ennetamist naiste toimetuleku parandamise kaudu, kui prostituutide rehabilitatsiooniprogramme. ENÜ avaldas lootust, et Riigikogu fraktsioonid teevad kõik, et praegune avalik prostitutsioonidiskussioon ei vaibuks sõnade tasandil ning seksiaari kui tõsine inimõiguste ning riikliku julgeoleku probleem võetakse lähiajal Riigikogu päevakorda.

Selle aasta teine ENÜ liikmesühenduste esindajate

Euroopa Naiste Lobby (EWL) president Lydia la Rivière-Zijdel viibis Eestis

Ilvi Jõe-Cannon
ENUT-i juhatuse liige

14.-17. aprillil viibis Eestis EWL-i president Lydia la Rivière-Zijdel. Kolmapäeval, 14. aprillil kutsus ta ühisele õhtusöögile nii Eesti Naisteühenduste Ümarlaua kui Eesti Naiste Koostööketi esindajad, kes on mõlemad EWL assotsieerunud liikme staatuses. Kohal olid ENÜ eesistuja Reet Laja, ENUT-i ümarlaua sekretariaadi esindaja Eha Reitelmann ja ümarlaua välistoimkonna juht Ilvi Jõe-Cannon, Koostööketti esindasid Merike Metstak Rahvaliidu naisteühendusest, Kadri Jäätma Isamaaliidu naisteühendusest, Anne-Mari Rannamäe Quin Estoniast ja Mare Abner Eesti Puuetega Naiste Ühingust, mis kuulub mõlemasse ühendusse.

Lydia la Rivière-Zijdel avaldas lootust, et peagi suudab Eesti saada EWL-i täisliikmeks ja saata

oma esindajad EWL-i juhtorganitesse. Kohtumisel kordas EWL-i president veelkord, et EWL-i Eesti poolne koordinaator peab olema avatud kõigile naisteühendustele, kes soovivad selle tegevuses kaasa lüüa, haarama võimalikult palju kaasa ka rohujuure tasandil tegutsevaid ühendusi ning olema apoliitiline. See

kokkusaamine toimus 20. märtsil samuti Tallinnas. Seekord arutati ühiselt projektiideid sotsiaalministeeriumi naiste koostöö projektikonkursiks. Oma projektid esitasid konkursile paljud ENÜ liikmesühendused, ENÜ ühisprojekti, kus partneriteks naisorganisatsioonid 12 maakonnast, esitas ENUT.

Selle aasta aprillikuu seisuga on Eesti Naisteühenduste Ümarlauaga ühinenud kokku 171 erinevat naiste ühendust ning naiskoolituse ja naisuurimusega tegelevat organisatsiooni. Viimaseks liitujaks oli 17. aprillil Põltsamaal asutatud Jõgevamaa Naisteühenduste Ümarlaud, mille moodustasid 4 kohalikku ühendust.

tähendab, et EWL-i juhatuse ja peasambleele ei saa saata Eestit esindama aktiivsesse poliitikasse haaratud naisi, kes on valitud parlamenti või mingitesse erakonna organitesse. Samas peab kõigil erakondade naisühendustel olema võimalik riikliku koordinaatoriga liituda.

Lydia la Rivière-Zijdeliga osales 16.-17. aprillil Pärnus toimunud Läänemeremaade kodanikeühenduste foorumil, kus ta oli üheks peasesinejaks sotsiaalse kaasatuse töögrupis. Samas töögrupis osalesid ENUT-i esindajatena

ka Ilvi Jõe-Cannon ja Eha Reitelmann. Kuna korraldajate poolt ette valmistatud foorumi lõppdokumentides polnud sõnagi juttu soolisesest võrdõiguslikkusest, sõnastas Lydia kohapeal vastavate panekud. Üheskoos esitati need EWL-i, ENÜ ja ENUT-i nimel. Samuti andis Lydia head nõu, kuidas saaksid Eesti naisorganisatsioonid koostöös EWL-iga ärgitada meie parlamenti praegust väga viletsat soolise võrdõiguslikkuse seadust parandama.

Laupäeval, 17. aprillil esines Pärnu foorumil ENÜ eesistuja asetäitja Rea Raus Eesti Naisteühenduste Ümarlaua tutvustusega.

ENÜ ühisraporti arutelu 20.03.04

Kohtumine Tallinnas, 14. aprillil. Vasakult: Lydia la Rivière-Zijdel, EWL, Reet Laja, ENÜ eesistuja, Ilvi Jõe-Cannon, ENUT, Eha Reitelmann, ENUT, Kadri Jäätma, Eesti Naiste Koostöökett

Eesti Naisteühenduste Ümarlaua (ENÜ) tegemistest

Eha Reitemann
ENUT-i projektijuht

ENÜ alustas 2004. aastat Eesti naisorganisatsioonide aastakonverentsiga 24. jaanuaril Tallinna Pedagoogikaülikoolis, kus kuulutati eelmise aasta sooteadlikumaks ajaleheks Eesti Päevaleht ja võeti vastu naisorganisatsioonide pöördumise Riigikogu poole.

Järgmisel päeval, 25. jaanuari, tutvusid ENÜ liikmesühenduste esindajad BAPP-i rahastatud seminaril Eesti Kodanikuühenduste Arengu Kontseptsiooni ja Kodanikeühenduste eetikakoodeksiga. Vastloodud 12 ENÜ töötoimkonda pidasid oma esimesed koosolekud ja panid paika tegevuskavad. Samuti otsustas ENÜ toetada ENEL-i kirja Vabariigi valitsusele ettepanekutega naisettevõtlike arendamiseks.

Märtsikuus osalesid paljud ENÜ liikmesorganisatsioonid üle-eestilises kirjade saatmise aktsioonis Riigikogu liikmetele soovitusena vaadata läbi prostitutsiooni puudutavad seadused ja muuta prostitutsiooni tõkestamine senisest efektiivsemaks. Eriti paistis siin silma Järvamaa Naiste Ümarlaud (koordinaator Leili Pruun)-Järvamaa erinevate organisatsioonide saatsid Riigikokku üle 30 kirja. Kokku läkitati ENÜ võrgustiku poolt teele ligi 70 kirja. 17. märtsil saatis ENÜ kõigile Riigikogu

fraktsioonidele omapoolse pöördumise, kus toetas poliitilist algatust käsitleda prostitutsiooni nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt olulise probleemina, mis tuleb viivitamatult võtta Riigikogu päevakorda. Pöördumises toonitas ENÜ, et prostitutsioon vohamine tänases Eestis on ühtaegu tõsine sotsiaal-majanduslik ja iseäranis naiste inimõiguste alane probleem, samas ka märk organiseeritud kuritegevuse lokkamisest ning seega sisejulgeoleku ohustaja. Samuti viidati rahvusvahelistele konventsioonidele, millega liitudes Eesti Vabariik on kohustunud rakendama kõiki meetmeid, kaasa arvatud majanduspoliitilised ja seadusandlikud, hoidmaks ära igasugust naistega kauplemist ja naiste prostitutsiooni eksploateerimist. Pöördumises rõhutas ENÜ prostitutsiooni peamise tekkepõhjusestena soolist ebavõrdsust, naiste halvemat majanduslikku olukorda ja tööpuudumist. Samuti meenutas ENÜ Eesti Vabariigi rahvusvahelist lubadust rakendada kõiki meetmeid prostitutsiooni eksploateerimise vähendamiseks.

ENÜ ja NOKS-i koostöö arutelu 25.01.04
Julia Kovalenko, Ebon Kram, Eha Reitemann, Tiit Laan, Ilvi Jõe-Cannon

ENÜ seminar 25.01.04. ENÜ eesistuja Reet Laja, Ebon Kram (Rootsi Naiste Lobby), Ilvi Jõe-cannon (ENUT), Eha Reitemann (ENUT), Tiit Laan (Tartumaa ÜL), Tiit Reiman (Võrumaa ÜL)

ENÜ hinnangul on mõjus tegevusplaan prostitutsiooni ohjeldamiseks kompleksne lähenemine, mis hõlmab nii vahendajate karistamise tõhustamist, seksi ostmise keelamist,

Prostitutsiooni käsitlemine meedias – ajakirjanike seminari rõhuasetused

Marion Pajumets
ENUT-i sotsioloog

18. veebruaril korraldas Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus Ameerika Ühendriikide Välisministeeriumi, Norra Välisministeeriumi, Soome Instituudi, Soome Suursaatkonna ja hotelli Radisson SAS toetusel seminari “Prostitutsiooni käsitlemine meedias”. Ainukordne oli seekordne seminar selle poolest, et ajakirjanduspraktikate ja meedia mõju arutleti ajakirjanike endiga.

Tung terve päev kestvale seminarile oli suur ning paraku ei mahtunud kõik soovijad osalejate nimekirja. Esindatud olid Eesti suuremate päeva-, nädala- ning öhtulehete, maakondlike ajalehete, mitmete raadiojaamade ja naisteaajakirjade töötajad ning ajakirjanikud kohalikust venekeelsest meediast. Avatud diskussioonis osalesid ka välisriikide saatkondade ning kohalike esinduste töötajad.

Kuulajad ajakirjanike seminaril

Seksiäri seadmine sotsiaal-majanduslikku konteksti

Seminari kava koostades pidasime väga oluliseks prostitutsiooni ja inimkaubanduse seadmist laiemasse sotsiaalsesse ja majanduslikku konteksti ning selle vabastamist glamuursusest. Oma tervituskõnes viitas ka Ameerika Ühendriikide suursaadik Joseph De Thomas nähtuse reaalsele tagamaadele: “Me peame andma seksitööstusest ausa pildi. Peame seletama, et Hollywoodi ilustatud pilt prostitutsioonist pole realistlik. “Pretty Woman” on film. See on väljamõeldis. Reaalsus on vilets. Reaalsus on naised, poisid ja tüdrukud, kes on lõksu püütud narkosõltuvuse, alkoholismi, vaesuse, halbade valikute ja pettusega. See on räpaste keldritubade, vägivalda ja haiguste maailm.” Seksiärist laiema pildi andmiseks alustasime kaugelt. Eesti naiste ja meeste positsioonist poliitikas ja majanduses kui prostitutsiooni ja inimkaubanduse kaudsest mõjutajast tegi ettekande Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi sotsioloog Ivi Proos. Eesti Ekspressi kultuurilisa toimetaja ning Tartu Ülikooli meedialektor Barbi Pilvre andis ülevaate naiste ulatuslikust seksualiseerimisest ja naiste tõsiseltvõetavuse vähendamise strateegiast Eesti meedias. Tema ettekannet

Esinejad: Piret Räni (Puhas Rõõm), Ilvi Jõe-Cannon ja Marion Pajumets (ENUT), Kristiina Luht

täiendas kunstirühmituse “Puhas Rõõm” esindaja Piret Räni slaid-show naiste kujutamisest Eesti reklaampildis. Sotsioloog Iris Pettai Eesti Avatud Ühiskonna Instituudist ning Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastase kampaania kohalik koordinaator Kristiina Luht seletasid rohkete näidete põhjal, miks on prostitutsiooni näol tegu naistevastase vägivalda vormiga. Võrdluseks meie olukorraga andis

prostitutsiooni käsitlemisest naaberriigi Soome meedias ülevaate aastaid prostituutide uurimise ning abistamisega tegeleval sotsioloog Reet Nurmi. Seminar lõppes Sotsiaalministeeriumi soolise võrdõigusselguse osakonnas töötava sotsioloogi Katri Eespere

nõuannetega seksiäri edasiseks käsitlemiseks meie meedias. Ta jagas ka juhendeid seksiäri ohvrite intervjuerimiseks.

Meedia ühiskondliku vastutuse rõhutamine

Seminari läbiv sõnum kõlas - meedia mitte ainult ei kajasta tegelikkust, vaid ka taastoodab seda. Toonitasime, et ajakirjandus ei ole ühiskondlike nähtuste neutraalne ülestähendaja-kõrvaltvaataja, vaid aktiivne sekkuja ja arvamuste ning hoiakute kujundaja. Arutlesime koos ajakirjanikega selle üle, kuidas uudislood, raportid, fotod jne loovad rahva ja ka poliitikute hoiakuid inimkaubanduse, prostitutsiooni, seksi müüjate, vahendajate ning ostjate kohta. Selline teadlikkus oma igapäevatöö mõjukusest on eeldus ajakirjanike sotsiaalse vastutustundlikkuse arenemisele. Senini on eesti meedia tegutsenud küllalt läbimõtlematult ning vastuoluliselt. Harvad ei ole näited, kus sama väljaande ühel lehekülgedel ilmub probleemartikkel inimkaubandusest kui rahvusvahelisest inimõiguste- ning organiseeritud kuritegevuse probleemist, kuid viimaseid lehekülgi täidavad seksikuulused.

Liiga sageli on Eesti meedia inimestega kauplemist ja naiste tarbekaubastamist normaliseerinud ning käsitlenud seksi müümist ühe liberaalse valikuna võimalusterohkes maailmas. Ühelt poolt ei kajasta sellised, meelelahutuslikud ning väljaande müüginumbrite tõstmisest ajendatud käsitlused Eesti prostituutide enamiku reaalselt olukorda. Teisalt nad märkamatult toetavad seksikaubandust. Lõpetasime seminari tõdemusega, et Eesti ajakirjandusel tervikuna ning igal väljaandel eraldi on aeg teha valik inimväärse ühiskonna arendamise ning seksiäri vahendamise vahel.

Kui lööb, siis armastab – murdmist vajav müüt

Katri Tammekand
Sotsiaalprogrammide
Keskus

8. märtsil TPÜ Sotsiaalteaduskonna ja Üliõpilasnõukogu poolt korraldatud konverentsil "Kui lööb, siis armastab?! Paarisuhte vägivald Eestis" esinesid erialaekspertid, diskuteeriti perevägivalda põhjuste ja tagajärgede üle ning esitati palju vastukaja tekitanud Ugala teatri külalistendust "Vagiina monoloogid". Konverentsi ajendasid korraldama ühiskonnas laialt levinud müüdid naistevastase vägivalda kohta. Puudulikud teadmised ja müüdid õigustavad ja taastoodavad vägivaldset käitumist. Müütide tõttu alahinnatakse probleemi tõsidust.

Esimene müüt on välja toodud juba konverentsi pealkirjas – kui lööb, siis armastab. Lisaks vägivaldse käitumise õigustamisele viitab see kaudsel probleemi väidetavale slaavi päritolule. Paraku näitavad aga uuringud, et paarisuhtevägivalda leidub igas ühiskonnakihis, nii vaesemate kui jõukamate, nii eestlaste kui venelaste seas.

Tavapärase on veel müüt, et naine provotseerib meest oma käitumise või näägutamise ning kutsub sellega mehe vägivaldsuse esile. Tegelikult selgub uuringutest, et vägivaldsetes peredes püüab ohver käituda igati partneri meele järgi ning algatab harva sõnavahetusi. Vägivaldne abikaasa leiab aga ettekäände löömiseks või vaimseks vägivallaks ka kõige tühisematest põhjustest. Taolised müüdid, mis väidavad, et ohver saab "õigesti" käitumises vägivalda ära hoida, taandavad vägivalda probleemid pere siseküsimuseks. Erinevate uurijate ja

Kuidas ennetada inimkaubandust – seminar noorsootöötajatele ja õpetajatele.

Eha Reitemann
ENUT-i projektijuht

25.-26. märtsil korraldas Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus (ENUT) seminari noorsootöötajatele, kus ettekannete, rollimängude, rühmatööde ja diskussioonide abil selgitatakse inimkaubanduse põhjuseid, tagajärgi ja ennetamisvõimalusi.

Seminaril räägiti inimkaubandusega seotud sotsiaalsete nähtuste võrgustikust - traditsioonilistest soorollidest ning nende taastootmisest, majanduslikust ja poliitilisest ebavõrdsusest naiste ja meeste vahel,

teoreetikute poolt välja toodud paarisuhte vägivalda põhjused viitavad aga aina selgemalt ühiskondlikule taustale. Ühiskonnas levinud traditsioonid, väärtused ja kultuurinormid soodustavad vägivalda. Pidev konkurents ja võimuvõitlus ning mõtteviis, mille kohaselt saavutab edu tugevam, kes suudab end maksma panna, peegeldub ka lähisuhetes.

Rääkides vägivalda tagajärgedest võib eristada indiviidi ja ühiskonna tasandit. Enamasti tuuakse välja tagajärjed vaimsele- ja füüsilisele tervisele, mis on tekitatud otseselt indiviididele – eelkõige naistele ja lastele. Need on vägivalda tulemused, mis on kõige lihtsamini mõõdetavad – erineva raskusastmega vigastused, katkenud rasedused, surmad. Pisut keerukam on hinnata vägivalda vaimseid tagajärgi, nagu depressioon, meeleheide, lootusetus, apaatia jne. Vaadates naistevastase vägivalda probleemi laiemalt on selge, et otsesed tagajärjed indiviidile toovad kulutusi kaasa nii tervishoiusektori, kriminaalõigussüsteemi kui ka sotsiaalsektori institutsioonidele.

Oluline on teadvustada, et paarisuhtevägivalda näol ei ole tegu pelgalt pere siseküsimusega. Kuna

Ugala teatri etendus "Vagiina monoloogid"

paarisuhtevägivalda põhjusteid seostatakse ühiskondliku taustaga ning tagajärjed avaldavad samuti ulatuslikku negatiivset mõju, siis on ka lahenduste otsimisel oluline näha probleemi laiemana kui konkreetse indiviidi lahendamist vajavat probleemi.

Konverentsi materjalidega on võimalik tutvuda ENUTi kodulehel <http://www.enut.ee/enut.php?id=182>

regionaalsest ebavõrdsusest, suguhaigustest ja uimastitest ning meedia mõjust inimkaubanduse ja prostitutsiooni käsitlemisel. Ühtlasi jagati noorsootöötajatele nõuandeid nende teemade käsitlemiseks töös laste ja noortega.

Juba mitmes samalalaadne seminar toimus seekord Tallinna Pedagoogikaülikooli ruumes. Seminari viisid läbi Kristiina Luht ja Katri Eespere Sotsiaalministeeriumi võrdõiguslikkuse osakonnast ning Sirlle Blumberg noorte seksuaalharidusega tegelevast mittetulundusühingust *Living for Tomorrow*. Oma kogemusi jagasid ka Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskuse sotsioloog Marion Pajumets ning politsei esindaja Enrik Luts.

Seminari toetasid Ameerika Ühendriikide ja Norra välisministeerium ning Tallinna Pedagoogikaülikool.

Soolise võrdõiguslikkuse seadus võeti lõpuks vastu, selle ellurakendamine seisab alles ees

Eha Reitemann
ENUT-i projektijuht

Eesti naisorganisatsioonid on aastaid nõudnud soolise võrdõiguslikkuse seaduse vastuvõtmist. Ka Eesti naisorganisatsioonide aastakonverents selle aasta 24. jaanuaril otsustas pöörduda Riigikogu juhatusse poole ettepanekutega menetluses olnud naiste ja meest võrdõiguslikkuse seaduse eelnõu täiendamiseks.

Ettepanekud ise olid järgmised:

1. Seadus peab sisaldama sooliselt diskrimineeriva reklaami mõistet eraldi reklaamiseaduses sätestatud kõlvatu reklaami määratlusest.
2. Seaduse alusel tuleb moodustada institutsioon, kelle pädevuses oleks sunnimehhanism, mida kasutada eraõiguslike juriidilistele isikute suhtes diskrimineerimise lõpetamiseks. Sellela pole kõigile isikutele tagatud võrdne õiguskaitse sõltumata sellest, kas nende õigusi rikuvad avalik- või eraõiguslikud isikud.
3. Seaduses tuleb sätestada soolisest diskrimineerimisest tekkinud kahju hüvitamissumma miinimum, mis annaks kannatanule kindluse asja lahendamise tõhususes ja mille miinimum võiks olla kümnekordne Vabariigi valitsuse poolt kehtestatud kuupalga miinimummäär.
4. Kahju hüvitamist peab olema võimalik nõuda igasuguse soolise diskrimineerimise juhtumi puhul, mitte üksnes siis, kui kahju on tekkinud diskrimineerimisest tööelus või diskrimineeriva töö- või koolituspakkumise tõttu.
5. Seaduseelnõus puudub järelevalvemehhanism seaduse täitmise üle, seetõttu tuleb näha ette riiklik kontrollorgan soolise võrdõiguslikkuse voliniku või ombudspersoni näol.
6. Soolise võrdõiguslikkuse nõukogu liikmete seas peab olema ka naisorganisatsioonide esindajaid.

Ajalugu meelde tuleb – ka 2003. aasta algul toimunud naisorganisatsioonide aastakonverents pöördus eelmise Riigikogu koosseisu poole, et kiirustada rahvasaadikuid takka tol ajal menetluses olnud soolise võrdõiguslikkuse seadust vastu võtma.

See, et soolise võrdõiguslikkuse seadus selle aasta 7. aprillil lõpuks Riigikogu poolt ühehäälselt vastu võeti, on kindlasti suur samm edasi. Mäletame ju, et veel aasta eest püüti Riigikogus läbi suruda üldist diskrimineerimise vastast seadust. Kahjuks ei ole aga vastne

Riigikogu saalis võeti 7.aprillil vastu Soolise võrdõiguslikkuse seadus

seadus päris niisugune, nagu naisorganisatsioonid seda näha lootsid. Spetsialistide koostatud ja põhjalikult läbi arutatud eelnõu algtekstist ei jäänud kahjuks suurt midagi järele.

Kõigepealt- seaduses toodud kaudse diskrimineerimise ja seksuaalse ahistamise definitsioonid, samuti tõendamiskoorumust käsitlevad sätted ei lähe kokku Euroopa Liidu seadusandluse käsitlusega. Meie seadusandjad ei tahtnud näiteks sugugi tunnista, et ka tavavad võivad olla diskrimineerivad, ehkki just erinevate tavade kokkupõrkega oli tegemist sel kevadel meie avalikkuses laineid löönud Araabia lennukompanii korraldatud naisi alandava stjuardesside värbamise kampaania puhul. Hoopis naljakas on lugu seksuaalse ahistamise sättega, kus seadusandjad pidasid viimasel minutil vajalikuks lisada teksti sõna "tahtlik" täpsustamaks teo või tegevusetuse iseloomu.

Naisorganisatsioonide aastakonverentsi ettepanekud ei leidnud seaduse lõppvariantis siiski suuremat jaolt rakendamist. Seadusesse ei toodud sisse sooliselt diskrimineeriva reklaami mõistet, ei määratud kindlaks kahju hüvitamise alammäär, tervikuna jäid seadusest välja soolise võrdõiguslikkuse nõukogu koosseisu käsitlevad sätted.

Kahju on sellest, et kõikide isikute võrdne õiguskaitse, sõltumata sellest, kas nende õigusi rikuvad avalik- või eraõiguslikud isikud, pole seadusega tagatud. Ei ole ju meil ühtki institutsiooni, kelle pädevuses oleks kohustuslike ettekirjutuste tegemine eraõiguslikele juriidilistele isikutele diskrimineerimise lõpetamiseks. Avalikus sektoris saab võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist kontrollida õiguskantsler. Soolise võrdõiguslikkuse volinik saab talle esitatud avalduse alusel anda ainult arvamuse selle kohta, kas diskrimineerimine on aset leidnud.

Seaduses puudub efektiivne järelevalvemehhanism selle üle, kas ja kuidas hakatakse seda riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ning tööandjate tasemel rakendada. Ehkki järelevalvet teostavad nii sotsiaalministeerium kui soolise võrdõiguslikkuse volinik, pole päris selge, mis juhtub, kui näiteks kohalik omavalitsus talle seadusega pandud kohustused soolise võrdõiguslikkuse edendamisel lihtsalt täitmata jätab.

Just siin on oluline roll naisorganisatsioonidel, kes peavad võtma kauaoodatud soolise võrdõiguslikkuse seaduse ellurakendamise oma terase tähelepanu alla ning pidevalt selleks kutsutud ja seatud ametiisikutele meelde tulema nende kohustusi.